

szenstése ellen. Róvó Aladár könyvét mesterségének tudása és tárgyának szeretete melegíti, hatja át. Külsőleg is szépkiállítású könyvét nem akarjuk túlbecsülni, szakirodalmunkban mindenesetre hézagot pótol és komoly figyelmeztető mindarra, amit e téren a szakirodalom munkásaitól, első között Róvó Aladártól várunk kell a jövőben. Róvó Aladár egyszerű, keresetlen szavakkal magyaráz és kalauzol végig bennünket a betűnek, a könyvnek mindeneket magába ölelő óriási birodalmában. Betűk: antiqua, cursiv, corpus, cicero, garmond, HOLZHAUSEN, BELWE, BODONI, gót, fraktur és a többiek; a betű előállításának munkája: a rajz, vésnök, fúrógép, pantograf, öntés, matrica, GUTENBERGTŐL kezdve a modern öntőgépig, amely egy nap alatt 100.000 betűt állít elő; hogy lesznek a betűkből sorok, a sorokból oldalak, könyvek; a szedőgép csodálatos munkája; a korrektúra; az illusztrálás művészete: fametszet, fototípia, autotípia, többszínnyomás; és ami végül jön: a papír története, hogy készül a papiros, mit kell tudnunk a papiros kiválasztásánál; a könyvkötő munkája: — előttünk körvonalaiiban a kultúra egész fejlődése. Róvó Aladár könyve tanulságos olvasmány a laikusnak, aki most hall minderről először, de élvezetes és nem kevésbé tanulságos a szakember számára is, aki bizonyára többet is tud mindannál, amit Róvó rövid összefoglalásában elmond. S öröm Róvó könyve a betűnek, a könyvnek végső állomás-helyén, a könyvtárakban dolgozóknak is.

—L.

Rákosi Jenő: Emlékezések. I—III. köt. Bp. (É. n.) [1927.]
Franklin. 8°. 194 (I) l., 1 mell., 186 (I) l., 170 (I) l.

Irodalmunk munkásai között kevesen voltak, kik a tollat oly hosszú ideig szolgálták, mint RÁKOSI Jenő. Az ő pályájának kezdete még a szabadságharc előtti korig nyúlik vissza, míg véghatárát napjaink jelölték meg. Akár születésétől (1842), vagy akár irodalmi fellépésétől (1866) számítva vizsgáljuk RÁKOSI Jenő pályafutását, mindenkor nagy arányok jellemzik. Páratlan munkakedvvel és ambícióval az ország «vezető elméje» lett, ki hatását és befolyását *halála után* még évtizedek múlva is éreztetni fogja. Széleskörű munkatervéből a legtisztábban a magyarságért való lelkes odaadás tűnik ki. Irodalmi működését két főérdeklődési kör jellemzi: a szépirodalmi és publicisztikai. Az elsőben ismét a drámaírás, a színház problémái (színházalapítás) és a műfordítás foglalkoztatta, míg élete főművének az újságírást tartotta. Ennek a hatalmas arányokkal, széleskörű befogadó- és alkotókészséggel megáldott életútnak nem mindennapi, sőt a maga tanulságában vonzó megörökítése az írónak még

életében megjelent emlékezései. Hogyan tükröződik egy ilyen színes és sokrétű költői lélek az agg író visszaemlékezéseiben, milyen jelenségek, jelenetek és alakok maradtak meg agyának felvevő és elraktározó kamrájában? Mind olyan kérdések, melyek nemcsak az irodalom bűvarát, de a pszichológust is vonzzák. Mi azonban most csak egy mozzanatot ragadunk ki RÁKOSI nagy életművéből, mégpedig az újságíró és újság alapítót. Tudvalevő dolog, hogy RÁKOSI nem akart újságíró lenni, sőt az újságírást, mint alacsonyrendű műfajt, fiatal korában a drámaírással szemben megvetette. A véletlen azonban KEMÉNY Zsigmond mellé sodorta s így a Pesti Naplónál kezdte meg szédületes újságírói karrierjét. KEMÉNY RÁKOSIT azért vette a Pesti Naplóhoz, hogy több időt szentelhessen a drámaírásnak. A kezdő újságíró előtt itt azonban nemcsak a lehetőségek útja nyílt meg, de igazi tehetségét is ekkor fedezte fel. A Pesti Naplónál megkezdett újságírói munkálkodása óta élete folytonos újságírásban telt el s ezt a nagy hirlapírói pályafutást négy lapnál (Pesti Napló, Reform, Budapesti Hirlap és Pesti Hirlap) élte át, melyek közül kettőt saját maga alapított. Emlékezéseiben kedves lapjainak — az utolsót kivéve — külön fejezeteket szentel s ezekben elég részletesen tárgyalja azokat a külső és belső hatóerőket, melyek egy-egy lap alapításához vezették. Emlékirataiban alaposan és mindenre-kiterjeszkedő részletességgel tárgyalja a Reform megalakulásának technikai oldalait, nem tévesztve szem elől a lap szellemi kialakulásának a bemutatását sem. Különösen érdekesek könyvének történeti jellemzései — a 60—90-es évek sajtójának szinte kimerítően részletes tárgyalása —, melyekkel nemcsak ez intézmények izolált történetét adja, hanem mintegy szellemtörténeti beállításban igyekszik elének állítani a kort is jellemző embereivel és vállalataival. Gyakran a szakember biztos megfigyeléseivel nyomdatechnikai kérdésekre is rávilágít s nem egyszer vezet a rotációgépek közé, a lázas munka «birodalmába». Hittel és szeretettel csüggött mindenben, ami az újsággal kapcsolatos volt a nyomdától kezdve a vezércikkéig. Jellemzően domborítja ki a Budapesti Hirlapnak, mint újságvállalatnak megalapítását s lapjának határozott és emelkedett nemzeti programját. A Budapesti Hirlap története a liberális Magyarország történetével egytörőlr fakad. Az akkori kor mozgalmi, politikai és irodalmi eseményei ismeretének e lap egyik főforrása, úgyszintén a Budapesti Hirlap igazi értékét is csak úgy lehet megismerni, ha behelyezkedünk korának áramlatai közé. A századfordulóig, sőt talán századunk huszas éveig nem volt sajtóorgánom, mely nagyobb kontaktust tartott volna az étellel és a közönséggel, mint épen a Budapesti Hirlap. A németes ízű Pestnek

(önkényuralom) a Népszínház mellett (RÁKOSI alapítása) épen a Budapesti Hírlap adott magyaros szint és nemzeties jelleget. Volt idő, amikor politikai életünk igazodott hozzá, de sohasem a Budapesti Hírlap a politikához. Valóban RÁKOSI Jenő KOSSUTH Lajos és KEMÉNY Zsigmond mellett a magyar újságírás harmadik klasszikusa. KOZOCSA SÁNDOR dr.

Csekey István: *Északi trások.* Budapest, 1928. Pfeifer Ferdinánd (Zeidler Testvérek) nemz. könyvkereskedésének kiadása. 8°, 228 (1) l., 3 mell.

E könyv írója a közigazgatási jog tanára Észtország századok óta fennálló főiskoláján, a tartui (dorpati) egyetemen. Együttal megszervezője s immár hetedik esztendeje lelkes irányítója a magyar közműveltség legészakibb őrhelyének, a nevezett egyetem mellett működő Magyar Intézetnek.

Műve — amellett, hogy lebilincselő útirajzok és északi rokonaink társadalmi s műveltségi viszonyai felől tudós alapossággal tájékoztató tanulmányok gyűjteménye — mintegy beszámoló arról az odaadó tevékenységről, melyet a rokoni kötelekek megerősítésére s a közös kulturai érdekek istápolása körül e könyv szerzője s buzgó magyar munkatársai messze távolban kifejtettek.

Nemcsak kívánatos, hanem szinte illendőség kérdése is, hogy ezt a könyvet megismerjék mindazok, kik a magyar «kulturdiplomácia» ügyét nem csupán ajkukon, hanem szívükön is viselik. Északi testvéreink felől — valljuk meg — nálunk meglehetősen nagy a tájékozatlanság, pedig az az erőfeszítés, mit a szellemi előbbrejutás terén mutatnak, még példaadásnak is alkalmas. Az észteknél az analfabétaság ismeretlen fogalom s egyetemi városukban — írja CSEKEY — majd minden második bolt könyvkereskedés.

CSEKEY gondosan utánajár minden magyar érdekű adatnak. Irodalmi vonatkozásban PETŐFI, MADÁCH és JÓKAI nyomairól ad tüzetes képet, az utóbbinak egy észti tárgyú művével (*A dagói torony*) kapcsolatban legapróbb összefüggéseiben feltárja ennek az érdekes témakörnek egész irodalmát.

Finnországról irodalmunkban aránylag több szó esett, mint az észtek földjéről, ám CSEKEYnek arról is csupa új és autopszián alapuló, a lényegét észrevevő s megmutató mondanivalója akad. A könyvet lapozva idegen világban járunk, de — az avatott vezető érdeméből — szinte meghitt otthonossággal.

Bibliografiai szempontból is sok figyelemreméltót találni a könyvben, különösen annak bőséges jegyzetanyagában. Ami e vonatkozásban számba jöhet, az az éber, mozgékony és széles látókörű szerző figyelmét el nem kerüli.

D. V.

A SZERKESZTŐSÉGHEZ BEKÜLDÖTT KÖNYVEK:

Magyar Tudományos Akadémia, Budapest: XVI. századbeli magyar költők művei. VII. köt. 1566—1577. Közzéteszi: DÉZSI Lajos. (Régi Magyar Költők Tára VIII.) Budapest, 1930.

Országos Magy. Szépművészeti Múzeum, Budapest: Az Országos Magyar Szépművészeti Múzeum Évkönyvei. Közreboocsátja az Igazgatóság. Szerk.: PETROVICS Elek. V. kötet. 1927—1928. Budapest, 1929.

Országos Könyvforg. és Bibliogr. Központ, Budapest: A magyar filozófiai irodalom bibliográfiája 1901—1925. Összeállította: M. BUDAY Julia dr. (O. K. és B. K. B sorozat. 1. szám. A magyar tudományos irodalom bibliográfiája 1901—1925. I. Filozófia.) Budapest, 1929.

Magyar Bibliophil Társaság, Budapest: Dr. HOFFMANN Edith: Régi magyar bibliofilek. Budapest, 1929.

Erdélyi Irodalmi Szemle, Kolozsvár: Dr. FERENCZI Miklós: Az erdélyi magyar irodalom bibliográfiája. 1928. év. Pótlásokkal az 1919—1928. évekről. (Erdélyi Tudományos Füzetek. Szerk.: dr. GYÖRGY Lajos. 21. szám.) Kolozsvár, 1929.

Magyar Protestáns Irodalmi Társaság, Budapest: Magyar Protestáns Egyháztörténeti Adattár. Szerk.: ZSINKA Ferenc. XIII. évf. Budapest, 1929.

Walter de Gruyter & Co., Berlin: CONSENTIUS, Ernst: Die Typen der Inkunabelzeit. Berlin, 1929.

Fővárosi Nyilvános Könyvtár, Budapest: A Fővárosi Nyilvános Könyvtár Értesítője. 1928. Új folyam 8. kötet, 1—4. szám. Budapest, 1929.

A M. Kir. Erzsébet-Tudományegyetem Nemzetközi Jogi Intézete, Pécs: GUTTMANN Viktor: A kisebbségi kérdés elméleti alapjai. (A pécsi m. kir. Erzsébet-tudományegyetem nemzetk. jogi intézetének kiadványai. 11.) Pécs, 1929.

Szent István-Társulat, Budapest: MIHÁLYFI Ákos beszédei. I—II. Budapest, 1929. — SZENT ISTVÁN KÖNYVEK: 78—79. sz. BÁNHÉGYI Jób: A magyar irodalom története. II. — 80. sz. PITROFF Pál: Bevezetés az esztétikába. — 81. sz. KÜHÁR Flóris: A vallásbölcselet főkérdései. — 82—84. sz. KÖRÖSI Albin: A spanyol irodalom története. — 85. sz. 'SIGMOND Elek: A mezőgazdasági növények termelési tényezői. — 86—87. sz. KALMÁR Gusztáv: Európa földje és népei. — 88. sz. KISS Albin: Szent Ágoston De civitate Dei művének méltatása.

Kultúra, Pozsony: SKULTÉTY József: A volt Felső-Magyarországról. Turóc-Szent-Márton, 1929.

Kristóf György: Az első vidéki (székely) magyar hírlap s irodalmi melléklapja. (Különlenyomat a Székely Nemzeti Múzeum Emlékkönyvéből.) Kolozsvár, 1929.